

Narativita a pojmovost / Předpojmovost a narativita / Pojmovost a narativita

To, co bylo ještě před vynálezem a prvním zaváděním pojmovosti a pojmů „míněno“ takovými slovy jako „pravé“ či „pravda“, by mělo být potom „pojmově uchopováno“ (jak napovídá blízkost sloves „pochopiti“ a „uchopiti“) a v důsledku toho také modelováno příslušnou „konstrukcí“, tj. intencionálním „předmětem“. A právě zde vzniká závažný problém jednak obecný, jednak konkrétní, tj. vztažený ke zmíněným termínům „pravý“ a „pravda“. Jde o to, zda bylo a je možno vždycky „pojmově uchopit“ vše, co bylo předtím (nebo prostě mimo, jinak) míněno předpojmově (event. nepojmově). Protože musíme vycházet s historické skutečnosti, že pojmovost byla vynálezem poměrně pozdním a že tedy musíme předpojmovosti přiznat schopnost mýnit mnohé, co pak řečtí myslitelé chtěli mýnit za použití pojmů, musíme předpokládat, že pojmovost pronikala do předpojmového myšlení jen pomalu a jen jakoby v určitých okresech „smyslu“, zatímco smysluplnost předpojmových souvislostí a kontextů byla ve velkém rozsahu zachovávána. Předpojmovost (a dodnes mimopojmovost) představuje jistě velmi rozsáhlou oblast, kterou jen zčásti můžeme postihnout termínem (a pojmem) „narativita“; přesto může mít jistý nápomocný význam, když se na chvíli soustředíme na onu dvojici narativita x pojmovost. Mezi obojím nepochybně není naprostá nekompatibilita, jak je zřejmé jednak z toho, že ani nejpřesněji pojmově promyšlený výklad se nikdy nemůže obejít bez prvků narativity (tj. nemůže být naprosto zformalizován), ale jednak také z toho, že pojmovost může do narativního výkladu (do narativní promluvy) zasahovat jen postupně a jakoby v původním smyslu, tedy aniž by původní narativní výklad byl hrubě narušován a ničen. (Kdybychom chtěli tento zajímavý vztah jednak jistého napětí, ale zároveň jisté synergie a symbiózy resp. synúzie rozpoznat a aplikovat i na tu oblast předpojmovosti a mimopojmovosti, která přesahuje pouhou narativitu, musili bychom se pokusit o přesnější vymezení resp. přesnější „pojmové uchopení“ povahy obojího; k tomu však by bylo zapotřebí rozsáhlého předběžného výzkumu, o kterém se navíc domnívám, že by současnými myšlenkovými prostředky zatím nemohl být uspokojivě dovršen.)

(Písek, 050201-2.)